

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby

GRAFICKÝ ZÁZNAM – VOLNÝ SOUBOR

Bakalářská práce

Autor práce: Lucie Vojkůvková
Studijní obor: CJB - VVB
Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: MgA. Petr Hůza

Zadání bakalářské práce

Autor:	Lucie Vojkůvková
Studium:	P15P0715
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání, Bc. učitelství - všeobecný základ
Název bakalářské práce:	Grafický záznam volný soubor
Název bakalářské práce AJ:	Graphic anthology free file

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Závěrečná práce na téma Grafický záznam volný soubor. Bakalářská práce je zaměřena na architekturu umělce Dientzenhofera v Broumovském kraji. Teoretická část uvádí historii, popisy a zajímavosti o zdejší architektuře. V praktické části je použito grafických technik jako prostředku zobrazení těchto barokních skvostů (fotografie, linoryt, suchá jehla).

DENTI, Giovanni a SKALICKÝ, Alexandr. Krajinou českého baroka: církevní stavby Kryštofa a Kiliána Ignáce Dientzenhoferů na Broumovsku = Landschaft des böhmischen Barock: die Sakralbauwerke Christoph und Kilian Ignaz Dietzenhofers in der Region Broumov (Braunau). Vyd. 1. Praha: Jalna, 2004. 66 s. ISBN 80-86396-17-7. PROKOP, Bohumír a KOTALÍK, Jiří T. Broumovská skupina kostelů: průvodce školou českého baroka v kraji pískovcových skal = [Broumov group of churches: guide to Czech baroque in the landscape of sandstone rocks = Die Kirchengruppe von Broumov: der Begleiter durch die Schule des tschechischen Barocks im Land der Steinfelsen]. Verněřovice: Modrý anděl, 2007. 37, [32] s. ISBN 978-80-254-6311-6. KREJČA, Aleš. Grafické techniky. Vyd. 3. V Praze: Aventinum, 1995, ?1990. 205 s. Umělcova dílna. ISBN 80-85277-48-4. SOBOTA, Jan, NETUŠIL, Lubomír, ed. a SOBOTOVÁ, Jarmila Jelena. Kniha jako objekt. Jan a Jarmila Sobotovi. Pardubice: Státní okresní archiv Pardubice, 2000. 23 s. ISBN 80-902581-5-8. BAUER, Horst a KAVÁLEK, Miloš, ed. Broumovsko: kraj mého života = country of my life = die Gegend meines Lebens = kraina mego žycia = land van mijn hart. 1. vyd. Broumov: Podnikatelský klub Broumovska, 2008. 144 s. ISBN 978-80-239-9331-8. ZÁLIŠ, Jan a OTTE, Miroslav. Broumovsko: krajina architektury & architektura krajiny. 1. vydání. Broumov: Jan Záliš, 2013. 377 stran. ISBN 978-80-260-4206-8.

Garantující pracoviště: Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: MgA. Petr Hůza

Oponent: Mgr. Lubomír Netušil

Datum zadání závěrečné práce: 24.11.2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Grafický záznam – volný soubor“ vypracovala samostatně pod vedením vedoucího práce MgA. Petra Hůzy a řádně citovala a uvedla všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat především vedoucímu mé bakalářské práce MgA. Petru Hůzovi za pomoc, ochotu, cenné rady i připomínky, trpělivost a čas, který mi věnoval během tvorby. Také děkuji všem ostatním, kteří mě podporovali a pomáhali mi nejen v souvislosti s touto prací.

Anotace

VOJKŮVKOVÁ, Lucie. *Grafický záznam – Volný soubor*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2018. 46 s. Bakalářská práce.

Tématem bakalářské práce je grafický záznam – volný soubor zaměřený na Broumovskou skupinu kostelů. Obsahuje teoretickou a praktickou část. V teoretické části je charakterizována tato skupina jako celek s následujícím popisem jednotlivých kostelů. Také zde nalezneme seznámení s jejich autory, čili architekty z rodu Dientzenhoferů. Dále jsou popsány grafické techniky a autorská kniha. Nakonec je zde v krátkosti zmínka o fotografech, kteří se ve své tvorbě věnovali Broumovskému kraji.

V části praktické je popsána samotná tvorba od volby tématu přes přípravu po realizaci volného souboru a autorské knihy. Výsledkem práce je soubor linorytů zaznamenávající detaily architektury a devět malých autorských knih, které se věnují celkové architektuře kostelů.

Klíčová slova: Broumovská skupina, Dientzenhofer, grafika, autorská kniha, fotografie

Annotation

VOJKŮVKOVÁ, Lucie. *Graphic rekord – a free collection*. Hradec Králové: Faculty of education, University of Hradec Králové, 2018. 46 pp. Bachelor Degree Thesis.

The topic of the bachelor thesis is a graphic record - a free collection focused on the Broumov group of churches. It contains a theoretical and practical part. In the theoretical part, the group is characterized as a whole complex and further on are described individual churches subsequently. There is also an introduction with its authors, ie architects from the genus Dientzenhofer. Further on there are described the Graphic techniques and author's book that are being used in the thesis. Finally, there is a brief mention of the photographers who devoted themselves to the Broumov region.

In the practical part there is described the work itself continuously from choosing of the topic through the actual realisation of the free set and the author's book. The result of this work is a collection of linocuts detailing the details of architecture and nine small author books that deal with the overall architecture of churches.

Key words: Broumov group, Dientzenhofer, graphics, author's book, photographs

Seznam použitých zkratk a odborných termínů

Apsida – výklenek tvaru půlkruhu připojený k hlavnímu prostoru chrámu.

Empora – ochoz či prostor v patře chrámu nad postranními loďmi.

Immaculata – neposkvrněná. Církevní pojmenování pro Pannu Marii.

Kruchta – vyvýšený prostor v kostele. Místo pro varhany a hudebníky.

Presbytář – vyvýšený prostor u hlavního oltáře, sloužící pro duchovní a zpěváky.

Sakristie – chrámová místnost, která slouží k ukládání předmětů určených k bohoslužbě.

Štoček – tisková deska, která nese obrazový záznam určený k tisku.¹

¹ Internetová jazyková příručka. *Internetová jazyková příručka* [online]. Copyright © [cit. 03. 04. 2018]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=%C5%A1to%C4%8Dek>

Obsah

Úvod	9
1 Oblast mého zájmu.....	10
1.1 Broumovská skupina kostelů.....	10
1.2 Jednotlivé kostely skupiny.....	12
2 Dientzenhoferové.....	18
2.1 Kryštof Dientzenhofer	19
2.2 Kilián Ignác Dientzenhofer.....	20
3 Grafika	21
3.1 Co je to grafika?.....	21
3.2 Dělení grafických technik	22
3.3 Jednotlivé tiskové techniky	22
4 Autorská kniha.....	25
4.1 Autoři, zabývající se autorskou knihou.....	25
5 Fotografie na Broumovsku	29
5.1 Horst Bauer.....	29
5.2 Jan Záliš.....	30
6 Praktická část.....	31
6.1 Volba tématu	31
6.2 Koncept.....	32
6.3 Práce s technikami.....	32
6.4 Proces tvorby.....	33
6.4.1 Realizace grafického souboru.....	34
6.4.2 Realizace autorské knihy	37
Závěr.....	40
Seznam Použité literatury	42
Seznam internetových zdrojů.....	44
Seznam obrázků	45

Úvod

V mé bakalářské práci se zabývám architektonickou tvorbou Kryštofa a Kiliána Ignáce Dietzenhofera. Konkrétně tzv. Broumovskou skupinou kostelů. Mé vlastní fotografie zde pořízené přetvářím do grafické podoby a to dvěma způsoby. Prvním je autorská kniha věnující se všem devíti kostelům skupiny. Druhým je grafický soubor věnovaný detailům, které můžeme na stavbách pozorovat. Mou snahou je téma obsáhnout jako celek, a také zachytit detaily, kterých si na první pohled nevšimneme.

S grafikou pracuji také dvěma způsoby. Jednak za účelem reprodukce obrazu, jednak jako umělecké vyjádření viděného. Ráda bych poukázala na různé možnosti tvorby při užití jedné grafické techniky a zároveň práci s prolínáním několika různorodých technik.

V teoretické části se věnuji historii grafiky a autorské knihy. Dále samotné Broumovské skupině kostelů a dvěma zástupcům z rodu Dientzenhoferů. Okrajově se také zmiňuji o fotografech, kteří svou tvorbu zaměřili na Broumovsko, protože mi jsou velmi cenným inspiračním zdrojem.

Za cíl mé bakalářské práce si kladu vytvořit kompaktní knihu, která by zachycovala podstatu kostelů Broumovské skupiny. A zároveň, podívat se na barokní architekturu trochu jiným způsobem.

1 Oblast mého zájmu

Při přemýšlení, na co přesně zaměřím téma mé bakalářské práce a její obsah jsem se rozhodla hlavně prakticky. Vytvořila jsem mentální mapu témat, která jsou zajímavá a jež bych chtěla zpracovávat. Dále jsem se zaměřila na to, v jakém prostředí se pohybuji a v čem jsem dobrá. Ve středu všeho se mi stále objevoval kraj, kde jsem vyrostla.

V tomto kraji je spousta zajímavostí, o kterých by se dalo široce pojednávat. Zaměřila jsem se na témata související s uměním. Ve své práci se pokouším o výtvarné vyjádření zdejší architektury. Broumovsko je barokním koutem a je zde spousta klenotů z této doby. Zaměřila jsem se tedy na barokní architekturu.

Proto jsem se rozhodla, pro Broumovskou skupinu kostelů, která je unikátním celkem. Každý jednotlivý kostel je nádherným skvostem a každý z nich je originálem jak v provedení, půdorysem nebo umístěním. Spojuje je však jedno zvučné jméno a tím je Dientzenhofer. Většinu těchto staveb totiž projektovali Kryštof a Kilián Ignác Dientzenhoferovi.

Tudíž rozdílnost a zároveň propojenost těchto devíti staveb je udivující a proto si myslím, že si zaslouží pozornost.

1.1 Broumovská skupina kostelů

Broumovský výběžek je velmi krásným místem skýtající mnoho zajímavých zákoutí. Toto místo, tedy jeho podobu, život obyvatel nebo ráz krajiny zde ovlivňovali už od začátku 13. století Benediktini. Před nimi zde pouze v malé míře žili slovanští obyvatelé. Benediktini začali kolonizovat Broumovsko a Policko poté, co jej dostali darem od českého krále Přemysla Otakara I. a to v roce 1213. *Založili fungující klášterní hospodářství, zabezpečovali duchovní správu oblasti a stali se významnými šířiteli vzdělání a kultury.* (Collegium pro arte antiqua, 2000. s. 2)

Unikátním souborem vrcholné barokní architektury je devět venkovských kostelů, které nechali zřídit Benediktini. Souhrnně se nazývají *Broumovská skupina*. Jedná se o zakázky vesnických kostelů, které měli plnit duchovní funkci a neměli být finančně náročné a tedy bez vyšších uměleckých nároků. Z těchto důvodů jsou stavebně spíše skromné a nemůžeme je tedy porovnávat s mistrovskými a monumentálními kostely, jako je například

Dientzenhoferův kostel sv. Mikuláše na Malé straně v Praze. Kostely nemají mnoho zdobení a stropy jsou dřevěné a rákosové. Přesto jsou půdorysně velmi propracované a zdařilé. I když je každý půdorys zcela jedinečný a v mnohém se vzájemně nepodobají, je tato skupina jedním z ucelených architektonických celků. Ve světě se další takovýto unikátní soubor nenachází.

Hlavním objednavatelem těchto staveb byl břevnovský opat Otmar Daniel Zinke. Stal se opatem v roce 1700, což je začátek vrcholného období Baroka u nás. Jeho působení trvalo 38 let a po stránce hospodářské a stavební bylo velmi úspěšné. V roce 1709 si vybral za stavitele Kryštofa Dientzenhofera, který byl v té době stavitelem kostela sv. Mikuláše na Malé straně v Praze, o němž jsem se již zmiňovala v textu výše. Opat totiž chtěl pro realizaci místních kostelů jednoho z nejlepších umělců.

Roční plat Kryštofa byl 100 zlatých. Bylo to tzv. ujednání na tovaryšský groš, což znamenalo, že tovaryš byl povinen zhotovit plány ke všem stavbám na rozsáhlém území břevnovsko-broumovského opatství. (Collegium pro arte antiqua, 2000. s. 3) Kryštof pracoval na kostelech v Ruprechticích, Verněřovicích a v Otovicích, kde použil stejných půdorysů, a ty dále obměňoval. Práce na zbylých kostelech se poté ujal jeho syn Kilián Ignác, který k práci přistupoval zcela opačným způsobem. Po otcově smrti převzal práci u benediktinů, dostával za ní stejný plat a měl i stejné povinnosti. Stal se architektem dalších pěti kostelů. (kostel v Heřmánkovicích, Bezděkově, Vižňově, Šonově a Božanově.)

Kostel svatého Jiří a svatého Martina v Martínkovicích sice patří do Broumovské skupiny kostelů, ale jeho architektem není žádný z Dientzenhoferů, ale Martin Allio. Přesto se o něm v krátkosti zmíním, protože je nezbytnou součástí celku. Zároveň je také nejstarším kostelem této skupiny.

Dále v krátkosti popíšu jednotlivé kostely, jejich půdorysné řešení, vybavení i vznik. Kostely jsem za sebe řadila chronologicky podle roku, kdy byly vystavěny.

1.2 Jednotlivé kostely skupiny

Kostel sv. Jiří a sv. Martina

Martínkovice

První a také nejstarší kostel ze skupiny. Jeho autorem není nikdo z Dientzenhoferů, ale Martin Allio. Na stavbě je to už od pohledu patrné. Kostel stojí na místě původního kostela, který zde stál od roku 1384. Přestavba do nynější podoby proběhla v letech 1692 – 1698.

Kostel má půdorys řeckého kříže. Interiér zdobí fresková výzdoba zobrazující výjevy ze života P. Marie, sv. Jiří a sv. Martina, jejichž jméno kostel nese. Autorem těchto fresek je nejspíše F. A. Scheffler. Na hlavním oltáři jsou umístěny sochy sv. Vavřince a sv. Štěpána. Kazatelna zde má také bohaté zdobení a tím stavbě dodává noblesy.

Obrázek 1: kostel sv. Jiří a sv. Martina

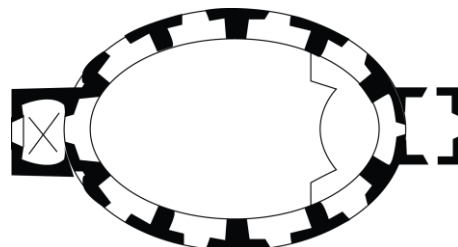
kostel sv. Michaela, archanděla

Vernéřovice

Tyčí se jako dominanta na kopci nad obcí Vernéřovice a je obehnan hřbitovem. Původní dřevěný kostel, který byl několikrát přestavován, zde stál od roku 1540. Stavba nynějšího kostela začala v roce 1719 podle projektu Kryštofa Dientzenhofera. Stavbu však nedokončil on, ale jeho syn Kilián Ignác v roce 1723.

Půdorysem protáhlého oválu se podobá kostelu sv. Barbory v Otovicích. Avšak nemá připojen věnec s kaplemi. Členění na osm dílů vytvořily výklenky vyhloubené v tloušťce zdiva. Na západní straně je k půdorysu připojena věž a na druhé, východní straně se nachází sakristie. Interiér se svým klidným dojmem podobá kostelu otovickému. A to i díky použití

stejných členicích prvků (orámování oken, pilíře, římsy...). Svým půdorysem se také velmi podobá kostelu Narození sv. Jana Křtitele v Úterý, jehož autorem je také Kryštof Dientzenhofer. V kostele se nachází jeden hlavní oltář a dva boční oltáře umístěné ve vedlejších nikách.

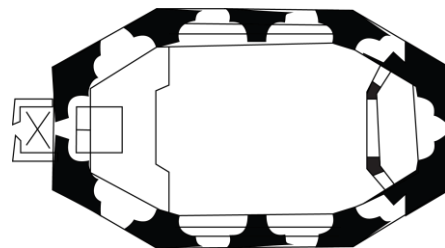
Obrázek 2: Kostel sv. Michaela; půdorys kostela

Kostel sv. Jakuba Většího

Ruprechtice

Stavbu ruprechtického kostela původně vedl Kryštof Dientzenhofer, ale projekt předal svému synovi Kiliánu Ignácovi. Samotná stavba proběhla v letech 1720 – 1723, na místě původního dřevěného kostela, který několikrát vyhořel. Kostel leží na hřbitově, v jehož areálu se také nachází kostnice z roku 1699 a zvonice z 16. století. Zvonice slouží jako jeden ze vchodů ke kostelu.

Jednolodní hala je protáhlého osmibokého půdorysu. Strop, který byl dokončen až v roce 1746, je dřevěný. Nad oltářem, který je také dřevěný, visí obraz sv. Jakuba Většího. Autorem tohoto obrazu z roku 1998 je Vjačeslav Iljaščenko.

Obrázek 3: Kostel sv. Jakuba Většího; půdorys kostela

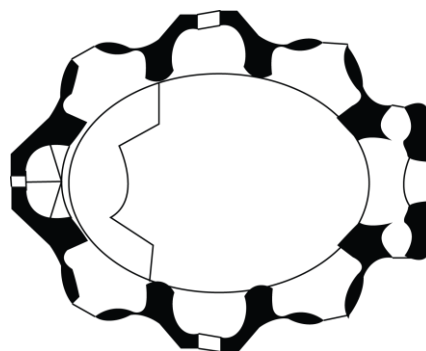
Kostel sv. Barbory

Otovice

Kostel, který dnes stojí na místě původní dřevěné kaple, se nachází v centru vesnice Otovice. Je obléhán fotbalovým hřištěm, místní hospodou a obecním úřadem. Stavbu kostela inicioval opat Otmar Zinke a je proveden dle plánů Kiliána Ignáce Dientzenhofera. Roku 1725 se začal stavět a dokončen byl o dva roky později. V letech 1748 – 1750 ještě pokračovaly práce na interiéru a vnitřní výbavě kostela. Půdorys kostela je koncipován jako ovál, který je ozvláštněn věncem osmi půlkruhových kaplí, včetně předsíně s kruchtou² a výklenkem pro kněžiště. Z venkovního pohledu na kostel je dobře patrný jak oválný půdorys, tak i jednotlivé kaple.

Interiér i exteriér kostela působí velmi klidným dojmem. Interiér typu prodloužené centrály je oválného tvaru. Dále je členěn osmi pilastry, mezi kterými se nacházejí výklenky kaplí. Tyto jednotlivé výklenky mají orámování a jejich zdi jsou členěny nikami. Prostor však působí jednotně, klidně a jako celek.

V kostele se nachází dva oltáře. Původní, hlavní oltář se nachází v jižní střední kapli a je nádherně zdobený sloupkovou architekturou. Díky jeho zlacení a zdobení se pokládá za jednu z nejvzácnějších památek tohoto kostela. Nynější hlavní oltář stojí ve středu východního výklenku.

Obrázek 4: kostel sv. Barbory; půdorys kostela

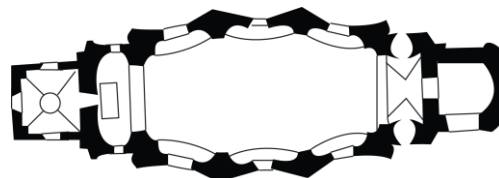
² Kruchta = hudební tribuna, vyvýšené místo pro varhany a hudebníky.

Kostel Všech svatých

Heřmánkovice

Před nynějším kostelem stály v Heřmánkovicích dva dřevěné kostely. Úplně původní byl postaven v roce 1353. Ten byl po svém zániku nahrazen v 17. století dalším dřevěným kostelem, který byl v raně barokním slohu. Za podpory opata Otmara Zinkeho a podle plánů Kryštofa Dientzenhofera byl v letech 1722 – 1726 postaven zděný kostel. Práci dokončil Kryštofův syn Kilián Ignác Dientzenhofer. Kostel je situován na západ a je hladce omítnut.

Půdorys je ve tvaru osmiúhelníku, který je protáhlý a celkově působí klidným dojmem. Stěny mají zakulacené rohy a jsou konkávně prohnuté směrem ven. Do interiéru se tedy prolínají konvexní křivky. Na jedné straně půdorysu se nachází presbytář a sakristie a na protější straně je vestibul a věž půdorysu hranolu se zaoblenými rohy. Strop kostela je dřevěný a omítnutý a působí dojmem klášterní klenby. Na stropě jsou namalovány obrazy 4 evangelistů s anděly. Původní malba vznikla v roce 1865, ale v průběhu dalšího století byla přemalována. *Kruchta je do lodi podchycena půlkruhovým pásem, podklenuta valenými výsečemi a táhne se až do středního pole lodi, kde tvoří po stranách empory.* (Collegium pro arte antiqua 2000, s. 11).

Obrázek 5: kostel Všech svatých; půdorys kostela

Kostel sv. Prokopa

Bězděkov

Tento kostel se sice nachází mimo broumovskou kotlinu, ale svým vznikem i autorstvím spadá do Broumovské skupiny. Stavbu objednal opat Otmar Zinke a proběhla v letech 1724 – 1727.

Lod' má půdorys protáhlého osmiúhelníku. Na konci jinak hranaté haly se nachází půlkruhová apsida³. Na hlavním oltáři je umístěn obraz *Setkání knížete Oldřicha se sv. Prokopem*. Spolupatronem této stavby je vedle sv. Prokopa také sv. Vintíř.

Obrázek 6: kostel sv. Prokopa

Kostel sv. Anny

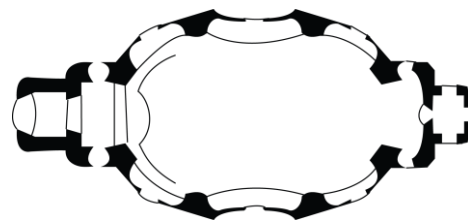
Vižňov

Stavba tohoto kostela byla zahájena roku 1724 a ukončena o čtyři roky později v roce 1728. Kostel je nádherným příkladem tzv. dynamického baroka. Jeho dynamický vzhled je dán konvexním a konkávním vlněním bočních zdí. Toto členění je patrné z vnějšku, v interiéru je však potlačeno umístěnými nikami pro boční oltáře.

Lod' má eliptický tvar s kněžištěm na západní straně a s kruchtou a věží na straně opačné. Sakristie se nachází na východní straně za presbytářem. Kostel je svým půdorysem i členěním podobný kostelu Všech svatých v Heřmánkovicích.

„... jak kostel sv. Anny ve Vižňově, tak i všechny ostatní kostely broumovské skupiny jsou především uměleckým dílem umístěným citlivě do krajiny, kterou nejen doplňují, ale především formují.“ (Bergmann 2003, s. 46.)

Obrázek 7: kostel sv. Anny;
půdorys kostela

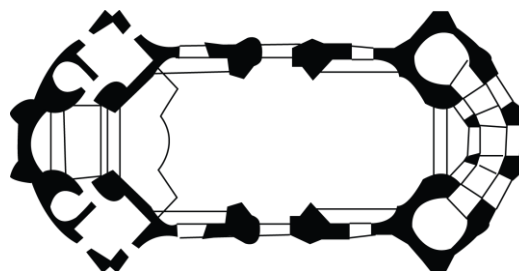
³ Apsida = Půlkruhový útvar uzavírající interiér kostela; kněžiště.

Kostel sv. Markéty

Šonov

Projekt vedl Kilián Ignác Dientzenhofer v letech 1727 – 1730. Jedná se o jeden z nejpůvabnějších a nejkrásněji umístěných kostelů na Broumovsku. Štít stavby je orientován a také vzdušně propojen s broumovským klášteřem. Ten můžeme z věže tohoto kostela zahlédnout.

Půdorys je protáhlého osmiúhelníku se zaoblenými rohy. Na jedné straně se nachází dvojvěží, na druhé straně dvojice schodišťových válců. Na protilehlé straně od hlavního vstupu je kněžiště, které je umístěno mezi sakristiemi. Kněžiště je zdobeno jak vítězným obloukem, tak jónskými pilastry, jimiž jsou zdobeny jeho stěny. Do kostela vede 6 vchodů.

Obrázek 8: Kostel sv. Markéty; půdorys kostela

Kostel Sv. Máří Magdalény

Božanov

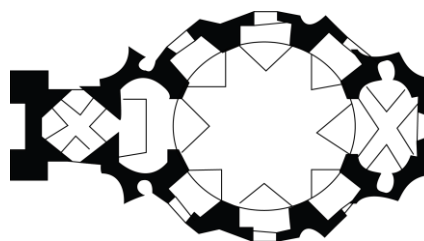
Tento farní kostel je to první, co zahlédnete při vjezdu do obce Božanov. Naleznete jej nad křižovatkou obce uprostřed hřbitova. Obec Božanov byla založena v polovině 13. století. Původní dřevěný evangelický kostel pocházel ze století 14., byl dřevěný a stál přibližně o 50 metrů dále od kostela dnešního. Byl zasvěcen apoštolu sv. Bartoloměji.

V roce 1709 byla zahájena stavba nynějšího kostela. Nejprve se začala stavět východní věž a presbytář, přičemž byl ještě užíván starý kostel, a to až do roku 1735. V letech 1733 – 1734 pokračovalo další stavební období, které bylo ale také zastaveno a další stavební práce

začaly znovu až v roce 1738. Kostel byl dostavěn v roce 1743 a díky programu záchrany architektonického dědictví byl v roce 1997 restaurován do dnešní podoby.

Lod' kostela je půdorysu čtverce se skosenými rohy. Jednoduchý kruhový prostor je rozčleněn na osm částí s osmi pilíři. *Příčně oválné prostory předsíně s kruchtou a kněžištěm jsou protějškově připojeny na hlavní ose. Boční stěny lodi člení vždy trojice výklenků v síle obvodové zdi, výklenky na diagonálách lodi mají vložené empory. Kostel je cihelně klenut. Klenba lodi je v patě pročleněna tříbokými výsečemi.* (Collegium pro arte antiqua 2000, s. 6).

Zajímavostmi tohoto kostela je také Immaculata, která pochází z konce 18. století a nachází se na stráni pod kostelem. Kousek nad ní protíná hřbitovní zeď pozdně gotická brána z 15. století, kterou se vchází na hřbitov.⁴

Obrázek 9: kostel sv. Máří Magdalény; půdorys kostela

2 Dientzenhoferové

Rodina Dientzenhoferů pochází původně z Horního Bavorska. Jejich stavitelská tvůrčí činnost se v Evropě projevila hlavně v posledních dvou desetiletích 17. století. Otec šesti dětí Georg Dientzenhofer žil v letech 1614 – 1673. Pět z jeho dětí se věnovalo architektuře.

Po roce 1670 se starší bratři, kteří byli již vyučení, vydali do světa. Šel s nimi i mladší, ještě nevyučený bratr Kryštof. Při svém putování došli do Pasova, kde pomáhali s přestavbou

⁴ BERGMANN, Petr, JEŘÁBKOVÁ, Jana a BURIAN, Martin. *Broumovsko: interpretace kulturního a historického dědictví na Broumovsku*. 1. vyd. Broumov: Tuž se, Broumovsko!, 2003. 151 s. ISBN 80-239-4043-0.

Broumovská skupina kostelů Kryštofa a Kiliána Ignáce Dientzenhofera: stručný průvodce. Brno: Collegium pro arte antiqua, 2000. 28 s. ISBN 80-239-4365-0.

biskupského dómu sv. Štěpána. Kryštof zde nasbíral cenné zkušenosti. Z Pasova se dále přemístili do Prahy, kde ale nezůstali dlouho.

Nejstarší z bratrů Georg (1643 – 1689) přešel do Waldsassen, což je město v Bavorsku. Město se mu natolik zalíbilo, že se do Prahy již nikdy nevrátil. Od roku 1682 pomáhá A. Leuthnerovi se stavbou zdejšího cisterciáckého kláštera. Georg je také autorem klášterního kostela ve Waldsassen, západního křídla jezuitské koleje v Ambergu nebo poutního kostela v Trautmannshofen. Po Georgově smrti některá jeho díla dodělávali jeho bratři. Stavby baziliky ve Waldsassen se ujal Kryštof, který zde byl polírem.

„Pět bratrů v první generaci a syn jednoho z nich v generaci druhé se nepochybně hluboce zapsali nejenom do stavebního dění své doby, ale přímo do formování základních idejí, určujících toto dění. Z tohoto hlediska nemají Dientzenhoferové jako umělecká rodina v dějinách barokní architektury srovnatelné období.“ (Horyna 1998 s. 152) Tato rodina nepůsobila pouze v Praze a Bavorsku, ale jejich tvorba a vliv je významná v celé střední Evropě. Jejich tvorbu spojovala hlavně tvůrčí schopnost prostorového uspořádání. Jejich díla jsou velmi originální a v mnoha směrech vynalézavá.

Dle mého názoru má jejich architektura jedinečný rukopis a jejich tvorbu lze mezi jinými rozeznat. Uchvátí vás provedení a elegantnost těchto staveb a to ať už se jedná o monumentální stavby ve velkých městech nebo o skromné kostelní stavby na venkově.

2.1 Kryštof Dientzenhofer

Prostřední z dětí George Dientzenhofera žil v letech 1655 – 1722. Své zkušenosti sbíral po celém světě počínaje v Pasově. Je ale jediným z Georgových potomků, který se v Praze usídlil natrvalo. V Praze pracoval jako tovaryš u A. Leuthnera. Jeho první stavitelská činnost je spjata s Waldsassen, a také s jeho bratrem Georgem, kdy byl polírem při stavbě kláštera.

Kryštof skládal své půdorysné a prostorové kompozice pomocí geometrických tvarů. Nejčastěji se jedná o elipsy a ovály, které se vzájemně protínají a vzájemně na sebe působí. Tento přístup poprvé uplatnil Guarino Guarini.

V roce 1699 započala práce na zámecké kapli při kostele, Zjevení Páně ve Smiřicích. Poté následovalo pět dalších kostelních staveb pod jeho vedením. Kromě staveb, které vedl

v Praze, se věnoval i projektům v západních i východních Čechách. „*Již roku 1710 byl Kryštof Dientzenhofer jmenován stálým architektem břeňovsko-broumovského kláštera, a prováděl nadále stavby nejenom v Praze, ale i v Broumově na rozsáhlém klášterním panství.*“ (Horyna 1998, s. 68)

Z Broumovské skupiny kostelů je autorem tří kostelů – sv. Michala ve Verněřovicích, sv. Jakuba v Ruprechticích a sv. Barbory v Otovicích. Poslední z těchto tří staveb za něj už dokončoval jeho syn Kilián Ignác.

Mezi jeho další významná díla patří například Šternberský palác na Hradčanech, Břeňovský klášter, kostel sv. Kláry v Chebu, Kaiserštejnský palác na Malé Straně a mnoho dalších.

2.2 Kilián Ignác Dientzenhofer

Za svého života a svou kariéru, která trvala přibližně 35 let, vytvořil okolo 200 staveb. Řemeslu se vyučil u svého otce, který již v dětství poznal synův talent. Na otcovu tvorbu navazoval ve své vlastní kariéře. Stejně jako otec také znal a pracoval s architektonickými principy Guarina Guariniho.

Za mlada putoval po světě. Vydal se například do Itálie, kde studoval díla barokních architektů a mistrů své doby, jako je G. Bernini, F. Boromini nebo C. Fontana.

Zakázky na stavby mu zadávali především členové řádu benediktinů a jezuitů, pro které pracoval. Po smrti Kryštofa zaměstnal Otmar Zinke Kiliána Ignáce jako architekta pro břeňovsko-broumovský klášter. Od roku 1722 pracoval také pro jezuitský řád. Pro něj projektoval například kostel sv. Bartoloměje, jezuitské gymnázium na Malé Straně a východní část Klementina. Dále vybudoval klášter s kostelem, nemocnici a kapli Svatých schodů pro ženský řád sester Alžběty Durynské. Byl tedy spíše “řádovým architektem“ a pro malé stavebníky téměř nepracoval.

Je autorem především sakrálních staveb, ale také klášterních nebo městských. Mezi jeho nejunikátnější díla patří jednoznačně benediktinský klášter a kostel sv. Mikuláše na Starém Městě v Praze. V Broumovské skupině je autorem pěti kostelů (kostel Všech svatých v Heřmánkovicích, sv. Prokopa v Bezděkově, sv. Anny ve Vižňově, sv. Markéty v Šonově

a sv. Máří Magdalény v Božanově) a některých projektů, které převzal po svém otci. Měl velmi výrazný vliv na autory a architekty ve své době ale i na své následovníky.

Mezi další Kiliánova slavná díla patří Karlínská Invalidovna, kostel sv. Jana Nepomuckého na Hradčanech, kostel sv. Václava v Broumově, kostel sv. Anny v Sedleci, klášter Voršilek v Kutné Hoře, Kaple Panny Marie na Hvězdě u Broumova a spousta dalších.

5

Obrázek 10: Chrám sv. Mikuláše na Malé Straně v Praze

3 Grafika

3.1 Co je to grafika?

Název grafika pochází z původního slova *grafein* = z řečtiny – psát, kreslit. Jedná se o typ reprodukce výtvarného díla, při kterém lze samotné dílo pomocí otisků rozmnožit na určitý počet. V dnešní době známe několik typů grafiky, které se od sebe liší především technikou tisku, použitým materiálem a kvalitou. Základním principem však zůstává zhotovení grafického štočku s motivem, který chceme tisknout. Tento motiv musí být ve

⁵ HORYNA, Mojmir a KUČERA, Jaroslav. *Dientzenhoferové*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 1998. 161 s. ISBN 80-85770-68-7.

HORYNA, Mojmir. *Kryštof Dientzenhofer (1655-1722): k 350. výročí narození génia českého baroka = Christoph Dientzenhofer (1655-1722): zum 350. Geburtstag des genialen böhmischen Barockbaumeisters*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, 2005. 131 s. ISBN 80-86234-69-X.

většinou případů zrcadlově otočen. Obraz z tiskové desky poté tlakem přenášíme na papír. Tisková forma neboli matrice, je nosič motivu. Na desku autor pomocí rytí, kresby, leptání apod. nanese motiv, který je dále otiskován. Tato forma se u různých typů tisku liší především materiálem nebo způsobem zpracování.

3.2 Dělení grafických technik

Jednou z možností dělení grafiky je na grafiku reprodukční, volnou a užitou. Rozdíl je v tom, že reprodukční grafika slouží pouze ke komerčnímu a mechanickému rozmnožení obrazu, podle určité předlohy. Takovouto grafiku vytvářejí řemeslníci a nemá uměleckou hodnotu. Volná grafika je svébytným výtvarným dílem, kdy si umělec vytvořil vlastní námět, který sám zhotovil na matrici a vytvořil otisky. Každý z těchto otisků musí nést číslo tisku a nákladu a musí být autorem signován. K tomuto dělení patří teda také grafika užitá. Jak už z názvu vyplývá je to typ tisku, který se používá k účelům spíše praktickým. Jedná se například o novoročenky, pozvánky, ex libris, svatební oznámení a podobně.

Jiný způsob dělení grafiky je podle typu tisku. V tom případě se jedná o tisk z výšky, hloubky nebo plochy. Případně o prútisk. Prútisk však úplně nepatří k základním tiskovým technikám. Na rozdíl od ostatních se motiv nepřenáší z desky na papír pomocí lisu, ale barva se protlačuje skrze jemné síto. Základním principem je, zda se tisknoucí body nacházejí nad, pod nebo ve stejné rovině s body netisknoucími. Ve stručnosti si tyto typy tisku popíšeme.

3.3 Jednotlivé tiskové techniky

Tisk z výšky

Jedná se o typ, kdy jsou tisknoucí místa na tiskové desce umístěna nad místy netisknoucími. Grafik zpracuje desku tak, že vyryje místa, která se tisknout nemají. Barva je hustá a pomocí válečku se nanese na vystouplá místa, která se otisknou. Tato metoda tisku se řadí mezi nejstarší a také nejpoužívanější. Tisková forma může být z různého materiálu a jednotlivé techniky většinou nesou název podle tohoto materiálu.

Nejznámějšími technikami tisku z výšky jsou: **Dřevořez**, který je nejstarší. Štoček je vyroben z dřevěné desky, která je řezaná po letech. Do desky se ryje noži a dláty různých tvarů a velikostí. Následovníkem dřevořezu je **dřevoryt**, známý od 18. století. Štoček se

zhotovuje ze dřeva, které se neřeže podél let ale napříč letům. Místo nožů se na rytí používají rydla různých velikostí. Tato technika umožňuje vytvořit plné tóny i půltóny a tak zlepšit hloubku i modelaci obrazu. V dnešní době oblíbený je **linoryt**. Namísto do dřeva se ryje do linolea, což práci velmi usnadňuje. Lino je lehčí, měkčí a je snadnější vytvořit i velké formáty. I pro linoryt existují různé typy nožů a rydel s profily od U do V. Dále můžeme místo dřeva nebo lina použít hladkou kovovou destičku a vznikne tzv. **kovoryt**. *Kovová deska štočku se může místo mechanického zpracování vyhloubit i chemicky – leptáním. Nejvhodnější je deska zinková asi 2 mm silná, do níž kyselinou dusičnou vyleptáme plochy, které se nemají tisknout. Technika se nazývá zinkografie.* (Bauer 1999, s. 15)

Umělci tvořící tiskem z výšky jsou např. Albrecht Dürer, slavný německý grafik a malíř. Dále Lucas Cranach, Vasilij Kandinskij, Josef Váchal nebo Gustave Doré.

Tisk z hloubky

Při tisku z hloubky je barva řídká a tisknouce místa se nacházejí pod místy netisknoucími. Barva se tedy tlakem přenesou z vyrytých míst na papír. Body, linie nebo plochy, které se mají tisknout, jsou do štočku vyhloubeny mechanicky (takovými deskám se říká rytiny) nebo chemicky (lepty). *Hlubitisková forma bývá nejčastěji provedena z měděné nebo zinkové desky, v některých případech lze užít i jiných kovů, jako je ocel, železo, mosaz či hliník.* (Krejča 1990, s. 65)

Nejstarší technikou hlubitisku je **mědiryt**. Kovovými rydly se vyrývá motiv do hladké měděné destičky o šířce 1 – 3 mm. Na okrajích vyrytých linií vzniká tzv. *grátek*, což jsou ostré zbytky vyrytého kovu a je třeba je před tiskem odstranit. Blízkým příbuzným je **oceloryt**. Zpracování i výsledek je podobný jako u mědirytu, pouze s tím rozdílem, že ryjeme do desky ocelové. Tuto techniku vynalezl Charles Heath v roce 1820. Dnes se oceloryt používá k tisku cenin, jako jsou známky nebo bankovky. Další příbuznou mědirytu je tzv. **suchá jehla**. Do měděné destičky ryjeme ocelovou jehlou a ne rydly. Dalším rozdílem je, že se kovový grátek vzniklý kolem vyrytých linií neodstraňuje. Název suchá jehla nese proto, že se při zpracování desky nepoužívá kyselina. Dalším typem je **mezzotinta**, při níž je měděná deska zazrněná pomocí kolébkové škrabky (skoblíny)⁶ a do ní se následně ryje. Krom rytí,

⁶ Kolébková škrabka (skoblina) = hustě ozubený nůž ve tvaru půlkruhu.

můžeme motiv na desku přenést pomocí leptadel a vznikají lepty. První takovouto technikou je **čárový lept**. Kovová deska je pokryta vrstvou, která chrání místa, kam nemá leptadlo přijít. Tímto krytem bývá asphalt, vosk či pryskyřice. Do této vrstvy se poté ryje jehlou, čímž vzniknou místa, která se následně leptají. Jiným typem je akvatinta neboli zrnkový lept. U této techniky pracujeme plošně, na ozrněné desce. Výsledné tóny na obraze můžeme ovlivnit délkou leptání nebo samotným leptadlem. Obraz poté trochu připomíná akvarel.

Mezi umělce, kteří používali tyto techniky, patří Giorgio Morandi, Edouard Manet, Vojtěch Preissig, Václav Hollar, Francisco de Goya a mnoho dalších.

Tisk z plochy

U techniky tisku z plochy jsou tisknouce i netisknouce body na stejné úrovni. Princip spočívá v odpudivosti mastné tiskové barvy a vody. Tiskovou formou je nejčastěji kámen, nebo plech. Podle užití kamene jako štočku se této technice říká kamenotisk neboli **litografie**. Na odmaštěný kámen se nanáší mastná tuš. Při tisku se kámen s kresbou navlhčí a barva se uchytí pouze na mastné ploše. Jako litografický kámen se používá uhličitán vápenatý.

Existuje mnoho typů litografie. Většina z nich nese název podle použité techniky kresby. Pokud kresbu provádíme litografickým perem, vzniká **pérová litografie**. Pokud obraz nanášíme mastnou křídou, tak vznikne **křídová litografie**. Dále můžeme obraz vyškrabávat nebo ho přenést z papíru na kámen. Těmto technikám se říká **škrábaná litografie** a **autografie**. Místo kamene se dá použít i kovová, konkrétně hliníková deska. Na upravenou desku malujeme stejně jako na kámen, tedy tuší nebo křídou. Tato technika se nazývá **algrafie**. V dnešním moderním polygrafickém průmyslu je velmi oblíbenou technikou **offset**, který vznikl z algrafie. Místo hliníkové desky se ale používá plech zinkový.

Mezi umělce, kteří tvořili díla tiskem z plochy, patří mimo jiné Pablo Picasso, Henri Matisse, nebo Edvard Munch.⁷

⁷ KREJČA, Aleš. *Grafické techniky*. Vyd. 3. V Praze: Aventinum, 1995, ©1990. 205 s. Umělcova dílna. ISBN 80-85277-48-4.

MALÝ, Zbyněk. *Grafické techniky pro každého*. Vyd. 1. Brno: CP Books, 2005. 62 s. Tradiční řemesla. ISBN 80-251-0296-3.

4 Autorská kniha

Autorská kniha je osobitou výtvarnou kategorií, která se rozvinula teprve nedávno. Hlavními představiteli tohoto umění se stali výtvarníci, grafici ale i spisovatelé nebo knihaři. Představuje originální kombinaci klasické knihy, s obsahem, textem a myšlenkou výtvarného pojetí, které je zcela závislé na fantazii autora. Autorská kniha ale vždy nemusí mít formu klasické knihy, jak ji známe (složky potištěného papíru slepené či sešité k sobě, ověšené deskami), ale její podoba se může různit. Lze použít jakýkoli materiál od papíru přes dřevo po kov nebo plast. Můžeme vymyslet jakýkoli tvar nebo formát. V tomto smyslu se rozšířil pojem „*knih jako objekt*“ který dokládá to, že autorská kniha může mít libovolný tvar a formu. Autoři se jejím prostřednictvím snaží vyjádřit svůj umělecký záměr. Vždy tedy musí mít promyšlený obsah, formu, obal, materiál a navíc přidanou výtvarnou hodnotu.

Zájem o autorskou knihu se začal rozvíjet v druhé polovině 20. století, kdy se po válce znovu objevil zájem o tisk klasických knih. S nástupem avantgardního umění se výtvarníci začali věnovat knize jiným způsobem a posunuli její význam dalším, nezvyklým směrem. Nejvíce se rozvinula v 60. – 70. letech.

4.1 Autoři, zabývající se autorskou knihou

U nás byl prvotním průkopníkem tohoto všestranného umění **Josef Váchal**, který jak víme, si své knihy psal, ilustroval, sázel, tiskl a vázal zcela sám. Netvořil úmyslně autorskou knihu jako takovou, ale jeho tvorba přispěla k rozvoji tohoto umění u nás.

Obrázek 11: Josef Váchal; *Orbis Pictus*

Květa Pacovská

Česká, ale světově známá umělkyně se narodila v Praze v červenci roku 1928. Od roku 1945 studovala střední grafickou školu a o dva roky později začala studovat malbu na Uměleckoprůmyslové škole v Praze.

Po škole začala ilustrovat dětské knihy a časopisy. Tyto její ilustrace ji proslavily. Ve světě se její jméno stalo známé díky sérii knih, které ilustrovala pro německého nakladatele. Kromě ilustrací ale tvoří také grafiku, maluje a sochaří. Za svoji práci dostala ocenění *Zlaté jablko* v roce 1983. O necelých deset let později v roce 1992 jí byla udělena cena *Hanse Christiana Andersena*.

Ilustrace Květy Pacovské jsou vtipné a hravé. Pacovská experimentuje s typografií či geometrií. Charakteristické jsou pro ni čtvercové a kruhové kompozice. Také výrazná a sytá barevnost. Zejména zářivá červená a tmavě modrá barva.⁸

Obrázek 12: ukázka knihy Květy Pacovské

Jan a Jarmila Sobotovi

Manželé Sobotovi se poznali v roce 1979 a nyní jsou majiteli Uměleckého knihařství v Lokti nad Ohří. Stali se známí nejen u nás ale po celém světě v oblasti umělecké a netradiční vazby knih.

⁸ Paměť národa – Květa Pacovská (1928) – Životopis. Memory od Nations [online]. Dostupné z: http://www.pametnaroda.cz/witness/index/id/5412?locale=cs_CZ

Plakáty – Obchod terryho ponožky – filmové plakáty, knihy/časopisy, filmy, knihy/časopisy, filmy, hudba, oblečení [online]. Dostupné z: <http://www.terryhoponozky.cz/plakaty/parametr-1-autori/5396-pacovska-kveta>

Jan Sobota vystudoval Školu uměleckých řemesel v Praze a roku 1969 získal titul Mistr uměleckého řemesla. Za svou kariéru působil v Basileji, ve Švýcarsku i ve Spojených státech. Obdržel 15 cen, uspořádal přes 100 výstav ať už společných, nebo samostatných. Obaly svých knih vždy komponoval na míru textu, který je v knize obsažen. Vytváří originální bibliofilie i designové obaly. „V současné době je Jan Sobota dobře znám v mezinárodním měřítku pro svoje originální a neobvyklé knihařské skulptury a objekty“ (Sobota 2000, s. 23)

Jarmila Jelena Sobotová se k uměleckému knihařství dostala přes svého muže v roce 1986. Spolupracovala s ním již ve společném ateliéru v USA. Knižní vazby komponuje na základě psychologie knihy. Dále tvoří knižní obrazy, které zobrazují děj v díle. Za svoji tvorbu byla oceněna celkem sedmi cenami.⁹

Obrázek 13: Kniha *Moje Abeceda* by Josef Jada; J. a J. Sobotovi

⁹ SOBOTA, Jan, NETUŠIL, Lubomír, ed. a SOBOTOVÁ, Jarmila Jelena. *Kniha jako objekt. Jan a Jarmila Sobotovi*. Pardubice: Státní okresní archiv Pardubice, 2000. 23 s. ISBN 80-902581-5-8.

Jiří Hynek Kocman

Tento dnes ještě žijící umělec se narodil v roce 1947. Ve své prvotní tvorbě se věnoval tisku monotypů, později pak pracoval s různými strukturami. Postupně se začal zabývat autorskou knihou a jejími možnostmi. Pohyboval se v ateliérech známých umělců a knihařů. Spolupracoval například s prof. Jindřichem Svobodou nebo Tomášem Vyskočilem.

Ve své tvorbě se zdokonaloval a vytvářel vlastní papír, který tvořil „*metodou Paper – Re – Making Papers, resp. Books, spočívající v tradičním způsobu výroby papíru.*“ (Renotière 2016, s. 35). Inspirován Josefem Váchalem začal také knihy sám vázat. Věnoval se jak praxi, tak i teorii. V roce 2011 vydal knihu o papíru s názvem *Médium Papír*. Pojednával také o díle a tvorbě Josefa Váchala. Mimo toto všechno vede už více než třináct let na VUT v Brně Ateliér papír a kniha.

Obrázek 14: Kniha *From Tea to Blue Book*, J. H. Kocman

Jan Slivka

Jan Slivka je Pražský umělec a designer. V letech 2005 – 2011 studoval na VUT v Brně a byl žákem J. H. Kocmana v ateliéru papír a kniha. Věnuje se grafice designu i restaurování papíru. Například restauroval papír a pergamen pro Židovské muzeum v Praze.

V Kocmanově ateliéru vytvořil například autorskou knihu, která nese název *Kniha s rastrem*. Jedná se o knihu, jejíž stránky jsou celé potištěny textovým rastrem. Od přední strany, na které jsou nápisy „přední strana“, přes všechny strany, na kterých je napsáno „první – desátá strana“, až po zadní desky. Dalšími jeho díly jsou kniha *SMS poetry* nebo *Role zvuku/zvuk role*.¹⁰

¹⁰ RENOTIÈRE, Gina, ed. *Fenomén Ateliér papír a kniha: autorské knihy a objekty studentů J.H. Kocmana = The phenomenon of the Paper and Book Atelier: artists' books and objects by J.H. Kocman's students.*

5 Fotografie na Broumovsku

Broumovský kraj je bez pochyby krásný. Skýtá mnoho nádherných krajinných i architektonických skvostů. Není tedy divu, že láká mnoho fotografů. Jedni se zaměřují na krajinu, broumovské stěny nebo výhledy na rozsáhlé vesnice. Jiní fotí starou venkovskou architekturu, která se uchovala v podobě chalup nebo statků. Další si zamilovali barokní architekturu ať už v samotném Broumově nebo v jeho okolí.

Mezi přední fotografy tohoto kraje patří Horst Bauer nebo dnešní Jan Zálíš či Jiří Ptáček. Jistě je jich mnohem více. Někteří se zde pouze zastaví a jiní se sem rádi vracejí.

Pro mě jsou tito fotografové cenným inspiračním zdrojem, protože sama se okrajově zabývám fotografií našeho kraje. Tuto zálibu jsem také zakomponovala do mé bakalářské práce.

5.1 Horst Bauer

Jeden z prvních známých a slavných fotografů, kteří se narodili v Broumově, věnovali mu část své kariéry a srdce. Narodil se v roce 1939 v Broumově a zemřel v roce 2005 tamtéž. Byl to velký muž s citem pro světlo čas a expozici, kterou dokázal mistrně využít. Za svůj život téměř procestoval celý svět. Navštívil Island, Rakousko, Mongolsko, Grónsko a spoustu dalších zemí. Vždy se ale rád vracel do svého rodného kraje. Tato láska ke kraji svých předků se odrazila i v jeho tvorbě.

Byl vyznavačem klasické fotografie. Své vášni obětoval mnoho času, někdy na dobrý snímek čekal i hodiny na jednom místě. Přesto dokázal jít s dobou a nezalekl se příchodu digitální fotografie.

Od 80. let se začal věnovat fotografování Broumova. Tento kraj se stal jedním z velkých témat jeho tvorby. Dokumentoval církevní i měšťanské stavby, historickou část

Překlad Matthew Sweney a Bob Hýsek. 1. vydání. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, [2016], ©2016. 153 stran. ISBN 978-80-88103-18-9.

Artlist – databáze současného umění: Jiří Hynek Kocman. Artlist - databáze současného umění: Artlist – Umělci [online]. Dostupné z: <http://www.artlist.cz/jiri-hynek-kocman-108641/>

města, benediktinský klášter a další památky zdejšího venkova. Svůj talent uplatnil jak u snímků detailů krajiny, tak u záběrů gotických částí staveb i celkových pohledů do krajiny.

Z iniciativy Horsta Bauera vyšla kniha fotografií s názvem *Kraj mého života. Broumovsko*. Tato publikace vyšla v roce 2008 a obsahuje jeho celoživotní dílo věnované Broumovsku. Další kniha, která vyšla k nedožitému 70. výročí autora, nese název „*Horst Bauer, fotograf. Jak jsem vnímal svět*“ a obsahuje výběr z Bauerova díla.

5.2 Jan Záliš

Současný fotograf ve zdejší kraji jde ve stopách Horsta Bauera. Oba spojuje láska k rodnému kraji, ale každý si vytvořil vlastní styl. Narodil se v roce 1976. Vyučil se jako číšník a přes grafickou tvorbu se dostal k fotografování.

Ve své tvorbě hledá nové pohledy a náměty. Neváhá fotografovat z letadla, což mu umožňuje zachytit zajímavé pohledy na místní krajinu. Stejně jako Horst Bauer cestoval za svými snímky po světě. Navštívil Indii, Bangladéš, Kubu a další země.

V roce 2013 vydal knihu, ve které dokumentuje kostely Broumovska. Kniha se jmenuje *Broumovsko. Krajina architektury a architektura krajiny* a pracoval na ní 8 let. Je zde zachyceno 21 Broumovských kostelů a kaplí. Zároveň také kostely v Teplicích nad Metují, Adršpachu, na Janovičkách a další.

Obrázek 15: Pohled na kostel v Šonově, Jan Záliš

6 Praktická část

Realizace grafického záznamu, volného souboru a autorské knihy

6.1 Volba tématu

Při výběru tématu mé bakalářské práce jsem si byla jistá, že bych chtěla vytvořit něco hmotného s nějakým smyslem. Proto jsem se rozhodla vytvořit volný soubor vztahující se místu mého bydliště. Broumovsko je zázračný kraj, který v sobě skýtá mnoho krásných přírodních i kulturních památek. Měla jsem to štěstí, že jsem zde mohla vyrůstat. Právě proto jsem se rozhodla zaměřit svou pozornost do těchto míst. Má práce se vztahuje konkrétně k Broumovské skupině kostelů, která je unikátním souborem barokních skvostů rozestých po vesnicích v tomto kraji.

Ve výtvarné tvorbě se zaměřuji spíše na klasické techniky, díky kterým mohu vyjádřit své myšlenky a nápady. Také si myslím, že je velmi zajímavé kombinovat různé moderní a klasické techniky, pracovat s nimi neobvyklým způsobem a zkoušet nové procesy tvorby. Vybrala jsem si tedy pro svou práci dvě hlavní média, kterými jsem zachytila architekturu, kterou se v mé bakalářské práci v současné době zabývám. Prvním z nich je fotografie, se kterou pracuji už několik let, více jsem se jí začala zabývat během studia na střední škole. Jako druhou techniku pro mé výtvarné vyjádření jsem si vybrala linoryt, který mám také velmi ráda. Propojení fotografie a linorytu je zajímavý a efektivní hlavně z důvodu, že jedno místo je možné zachytit dvěma způsoby – jak čočkou objektivu, tak i otiskem vyrytého lina na papír.

Téma jsem se rozhodla zpracovat na dvou úrovních. Protože jsem se setkala s názorem, že linoryt není umělecká technika nýbrž pouze reprodukcí, tak bych chtěla dokázat, že tomu tak není. Rozhodla jsem se pracovat s fotografií a jejím následným převedením do lina. Zaprvé jsem převáděla celkový pohled na kostel, což jsem použila v knize jakožto vyobrazení jednotlivých kostelů. A dále jsem se zaměřila na detaily a výřezy či menší části architektury, ze kterých jsem vytvořila soubor grafických listů.

6.2 Koncept

Jak jsem již zmínila, bylo pro výběr a způsob zpracování tematiky mé bakalářské práce stěžejní hlavně to, abych poukázala na rozličné možnosti a hranice techniky linorytu jako média, které funguje samo o sobě, ale i v kombinaci s jinými výtvarnými technikami. Pro každý z kostelů Broumovské skupiny jsem vytvořila malou autorskou knihu, kde je kostel zobrazen reálně na fotografii a dále mým vlastním pohledem pomocí grafiky. Aby byla kniha úplná, jsou zde doplněny základní informace o každém kostele. Každá z devíti knih je originál. Liší se obalem, kde je zobrazen půdorys daného kostela a prostřední dvojstranou, kde se nachází fotografie kostela.

Již dříve jsem pracovala s převodem fotografií do volné grafiky. Jednalo se o autorskou knihu, v níž jsem fotografie z mého okolí převáděla do techniky linorytu. Při tvorbě této knihy jsem zjistila, že se jedná o zajímavé propojení technik, kterými lze výtvarně zachytit svět i jedno konkrétní místo různými způsoby. Proto jsem chtěla tuto techniku využít i nyní a pracovat tak zároveň se dvěma prostředky, které patří mezi mé oblíbené.

6.3 Práce s technikami

Jak jsem se již uvedla, vybrala jsem si pro svoji tvorbu dvě rozdílná média.

První z nich je fotografie, která mě provází už od dětství. Okrajově jsem ji také studovala na střední škole. Zajímají mě různé techniky – od prvotní camery obscure přes různé druhy fotografie po moderní digitální způsob fotografování. Obzvláště fotografie architektury je velmi specifickým, krásným a zároveň náročným typem fotografického zájmu.

S příchodem fotografie jako takové se pohled a celkové vnímání světa změnil, možností přesného zachycení a zvěčnění světa kolem nás. Dříve toto bylo možno jen rukou umělce, který dokázal věrně napodobit realitu. A přesto můžeme tento reálný svět i přes čočku fotoaparátu zachytit svým vlastním specifickým pohledem na svět. Tohoto jsem se také snažila docílit při dokumentování jednotlivých barokních skvostů v našem kraji. Takto pořízené specifické snímky mi dále posloužily jako podklad pro další tvorbu. Vycházela jsem z detailů pořízené fotoaparátem při tvorbě grafických listů.

Druhá technika je odlišná od moderní digitální tvorby a i práce s ní se značně liší. Jedná se o klasickou techniku tisku z hloubky - o linoryt. S ním jsem se poprvé setkala v mém

předchozím studiu a již několikrát jsem jím tvořila. Je to technika, která vznikla v 19. století a již předcházely o stovky let starší techniky dřevořezu a dřevorytu. Jakou mají tradici v klasickém umění, nemusím zdůrazňovat, vzpomeneme-li například na velikány jako byl Albrecht Dürer nebo Lucas Cranach.

Pomocí grafiky lze ukázat svět velmi zajímavě. Můžeme vytvořit zcela reálný obraz viděného, nebo ho stylizovat a upravit dle vlastního uvážení nebo dokonce realitu úplně abstrahovat a vytvořit obraz úplně nepředmětný. V mém případě jsem v reálných fotografiích hledala zajímavé detaily (klenby, omítky, okenní rámy...) kostelů, které se pokouším stylizovat a převést do formátu linorytu. Tyto detaily nejsou na první pohled zcela logické a to co zobrazují, se objeví až v kontextu s celkovým pohledem na kostel. Na druhé straně jsem se pomocí linorytu snažila vystihnout věrnou podobu kostelů a jejich charakteristické rysy, což jsem použila v autorské knize o těchto kostelech.

Právě proto jsem se rozhodla zkombinovat tyto dvě techniky, které společně nabývají úplně jiných rozměrů, vzájemně se podporují a můžeme z jedné techniky přecházet do druhé. Také je pozoruhodný kontrast mezi užitou volnou technikou, která vyžaduje manuální zručnost a hodiny práce a moderní technikou fotografie, která také potřebuje hodně trpělivosti, znalostí a citu. A přesto jsou tyto dvě techniky rozdílné.

6.4 Proces tvorby

Tvorba dvou složek mé praktické části bakalářské práce zabrala mnoho času a nebylo možné ji zrealizovat během pár dnů. Proto jsem ráda, že jsem se tvorbě věnovala už delší dobu a díky tomu má jistou úroveň. Celá má práce je podložena skicami, poznámkami, různými modely a dalšími materiály. Jak autorská kniha věnovaná jednotlivým kostelům, tak soubor detailů jsou dlouhodobě promyšleny a několikrát konzultovány.

Na počátku bylo velmi důležité ujasnit si konkrétně, co chci dělat, jakou technikou a jaký očekávám výsledek. Tedy vytvořit si mentální mapu toho, jak budu postupovat. Je logické, že se nápady hromadily, a vybrat z nich pár konkrétních bylo obtížné. Mezi prvotní nápady patřila také práce s fontem, barvou nebo stylizace klasických barokních prvků do současného zobrazení. Hlavně díky konzultacím a dobrým radám mého vedoucího práce jsem se dobrala výsledku vytvořit grafický soubor a autorskou knihu. Soubor grafik je věnován detailům, které jsem zachytila fotoaparátem. Tyto fotografie mi sloužily jako podklad pro

grafický záznam a jsou stylizovány natolik, aby bylo patrné, co je na nich zachyceno, a zároveň zde nechávám prostor pro fantazii diváka. Kniha má naopak vypovídat o architektuře to, co je na ní nejkrásnější a zobrazit její podstatu jako celku.

Po ujasnění si většiny důležitých věcí nezbývá než se pustit do práce. Začátek je vždycky složitý, proto je důležité experimentovat, skicovat a zkoušet všechny možné techniky a materiály, dokud není člověk spokojený s výsledkem.

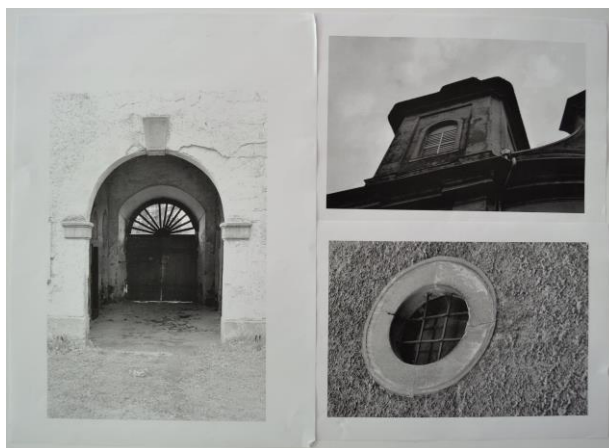
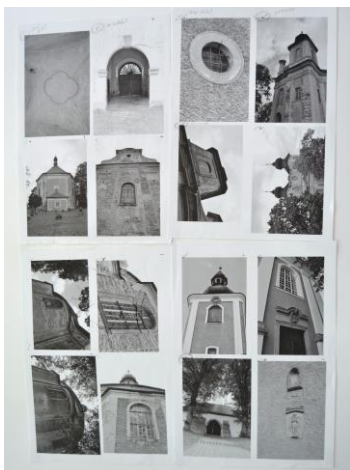
6.4.1 Realizace grafického souboru

Podkladem pro tento soubor grafik byly fotografie. Při objíždění kostelů jsem se nevěnovala zachycování pouze celkového pohledu na kostel, ale také různým detailům ať už na zdech, dveřích, oknech kostela nebo dokonce mimo něj. U některých staveb například není zvonice součástí kostela, nebo má zajímavý vstup a podobně. I těchto detailů jsem si všímala. A právě fotografie částí, které nejsou na první pohled zřejmé, se staly podkladem pro mé grafiky.

Vybrala jsem tedy několik vhodných fotek a vytiskla jsem si je. Přes pauzovací papír jsem tvořila různé stylizace. Od úplně lineárních po kresebné. Protože jsem měla těchto stylizovaných detailů pořád hodně, musela jsem je zredukovat alespoň na polovinu. Poté jsem se věnovala opět stylizaci tohoto výběru.

Dalším důležitým úkolem bylo rozmyslet si formát a následné umístění detailu do tohoto formátu. Věděla jsem, že chci určitě pracovat s formátem větším než A4. Klasický formát A3 mi zase přijde poněkud školský. A tak jsem se rozhodla pro atypický zkrácený formát A3, který se blíží čtverci. Co se formátu týče, tak jsem experimentovala i s umístěním grafik. U tohoto se odkazuji na realitu. Pokud se prvek, který jsem použila, nachází nahoře, dole nebo uprostřed budovy apod., tak jsem tento fakt využila i při umístění do formátu. Logicky tedy je stylizace brány umístěna ve spodní části papíru a naopak kostelní věž je ve vrchní části.

Pro potřeby grafického záznamu jsem nejprve stylizovala architekturu na papír v reálné velikosti a ujasnila si tak, jak přesně chci, aby grafický soubor vypadal. Tyto stylizace jsem poté přenesla na lino. Rytím jsem dále vytvořila tiskové desky. Při tisku jsem nejprve vytvořila slepotisky, a teprve potom jsem zhotovila klasický linorytový tisk.

Obrázek 16, 17: ukázky fotografií, jako podklad pro stylizaci

Obrázek 18, 19: Kresběné návrhy stylizací

Obrázek 20, 21: ukázka procesu stylizace

Obrázek: 22, 23, 24: návrhy jednotlivých stylizací 1

Obrázek 25, 26: návrhy jednotlivých stylizací 2

Obrázek 27, 28: ukázka procesu tvorby; vyrytá tisková deska; reálný tisk

6.4.2 Realizace autorské knihy

Tato autorská kniha je podobná knize, kterou jsem vytvořila již dříve. Podobají se v tom, že jsem převáděla fotografie do techniky linorytu. Také jsem zvolila malý a kompaktní formát grafik, protože si myslím, že se k tomuto účelu hodí nejlépe. Jedině v tom, že budu celkové pohledy na kostel převádět do malých formátů lina, jsem měla jasno. Další věci jako formát, materiál, umístění, text, font a tak dále jsem musela dořešit. Líbí se mi ta různorodost při tvorbě. Zajímavé je i to, že detaily a malé prvky architektury jsou řešené na velkém formátu, a naopak architektonické celky jsou zpracovány na formátu malém. Na tento kontrast nepoukazuji jen tak, ale také proto, že i když architekturu vnímáme jako úchvatný celek, tak skrývá mnoho krásných detailů, kterých si na první pohled nevšimneme.

Výběr fotografií, které jsem převáděla do linorytu, byl podstatně jednodušší, než při výběr fotek k souboru grafik. Primárně jsem vybírala pohledy, které jsou na šířku, protože ve většině případů lépe zachytí celou stavbu. Také jsem už měla v hlavě představu knihy, která bude orientována spíše na šířku. Rozhodla jsem, že nebudu do knihy umisťovat reálné fotografie, ze kterých linoryty vycházejí, ale kostely zde budou zobrazeny pouze pomocí grafiky. Vytvořila jsem několik skic a také prvotní maketu knížky. Toto jsem ale několikrát změnila a přetvářela.

Rytí jednotlivých kostelů do lina bylo časově náročné. Další chvíli zabral samotný tisk těchto maticí. Tyto již vytisknuté grafiky jsem oskenovala do počítače. Další práce s nimi v počítači je logická hned z několika důvodů. Nejen, že práce na počítači šetří čas, ale takto převedené grafiky se dají snáze upravovat a retušovat. Také umožňuje experimentování s umístěním ve formátu, s velikostí grafiky v knize a také s tiskem na různé materiály. V neposlední řadě mohu vytvořit více výtisků knihy, které budou všechny stejné. Chtěla jsem totiž vytvořit devět výtisků knihy – pro každý ze skupiny broumovských kostelů jeden.

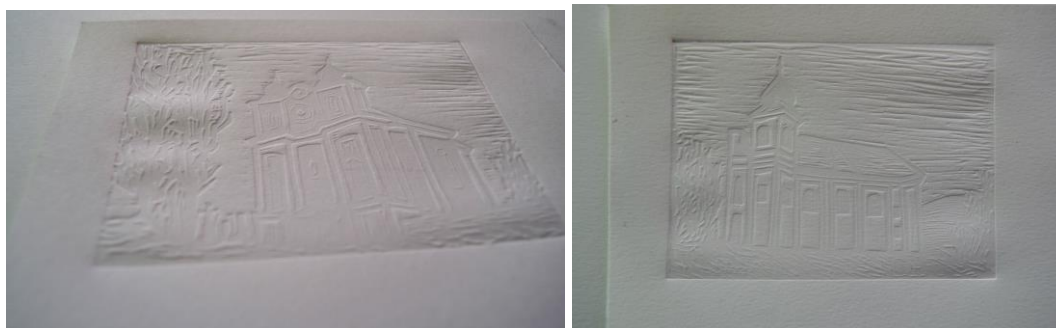
Protože jsem ještě neměla zcela dořešeno jaký, bude přesný formát této knihy, jaký použiju font a jak text i obrazy nasázím, tak jsem vyrobila několik dalších maket. Zkoušela jsem tisk na různé druhy i barvy papírů, měnila jsem umístění a hledala jsem správný font, který by se ke grafikám hodil. Při tvorbě maket jsem si ujasnila vzhled jednotlivých knih, které se od sebe liší přebalem, na němž je zobrazen půdorys daného kostela. Na každé knize je jiný půdorys, protože je každá pomyslně věnována určitému kostelu ze skupiny. Druhým detailem, který knihy odlišuje je fotografie zobrazující kostel v reálu. Tato fotografie je umístěna uprostřed knihy a je černobílá aby ladila s jednobarevnými grafikami.

Nakonec jsem vytvořila jednotlivé stránky v ilustrátoru, vybrala vhodný papír a dala knihu do tisku. Vazbu jsem vybrala lepenou, v níž jsou jednotlivé strany slepeny k sobě. Tento typ vazby jsem zvolila hlavně kvůli fotografiím, které jsou umístěny přes dvě stránky, a šitá vazba by fotografií narušovala.

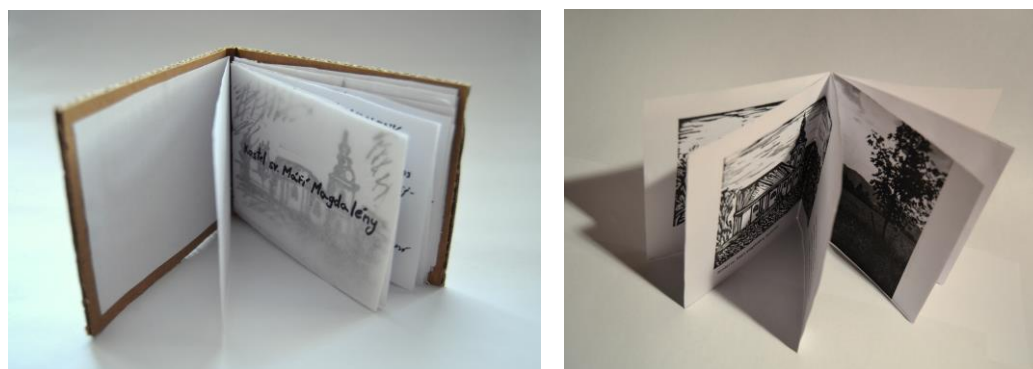
Na přebal knihy jsem se rozhodla vyrýt a vytisknout malé linoryty zobrazující jednotlivé půdorysy kostelů. Aby knihy byly jednotné, je přes tento půdorys průhledná folie s názvem „Broumovská skupina kostelů“

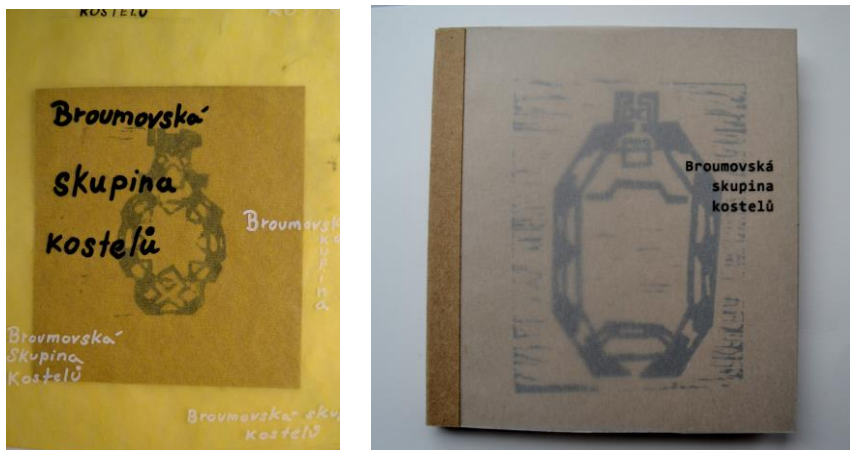
Obrázek 29, 30: reálné tisky linorytových desek

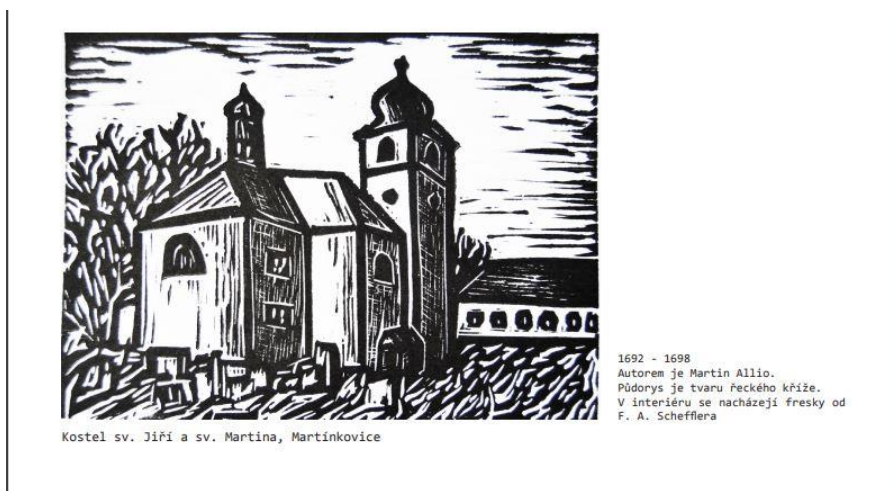
Obrázek 31, 32: slepotisky

Obrázek 33, 34: prvotní a reálná maketa autorské knihy

Obrázek 35, 36: zkouška tisku půdorysu na přední stranu; reálné desky knihy

Obrázek 37: Ukázka stránky z autorské knihy

Obrázek 38: ukázka stránky z autorské knihy; fotografie kostela

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zmapovat stavitelskou práci Kryštofa a Kiliána Ignáce Dientzenhofera na Broumovsku. Práce je zaměřena na tzv. Broumovskou skupinu kostelů. Každý z těchto kostelů jsem navštívila a nastudovala jejich historii, půdorysné řešení, vybavení, autorství a mnoho dalšího. Při jejich studiu jsem zjistila, že každá z těchto staveb je originální jak svým půdorysným provedením, tak i umístěním do krajiny. Půdorysně se od sebe liší, i když všechny vycházejí z promyšleného, matematicky zcela přesného prolínání kružnic a oválů. Dohromady však tato skupina tvoří unikátní soubor sakrální venkovské architektury, která nemá ve střední Evropě obdoby.

Jejich autoři pocházeli ze slavné rodiny stavitelů, kteří putovali z Bavorska přes Itálii až do Prahy. Zde však natrvalo zůstal pouze syn prostředního z bratrů Kilián Ignác Dientzenhofer. Vděčíme jim za spoustu barokních skvostů, rozsetých po celé republice.

Kromě zevrubného životopisu dvou hlavních architektů těchto staveb jsem se věnovala popisu a rozdělení grafických technik. A to hlavně z toho důvodu, že podstatná část práce na mém praktickém výstupu byla zhotovena jednou z grafických tiskových technik, konkrétně linorytem. Pro porozumění o čem grafika je, jak se s ní pracuje a jak při tvorbě postupovat jsem jednoduše a stručně popsala tři hlavní oblasti tisku. A protože jsem vytvářela autorskou knihu, ujasnila jsem v práci také to, co se termínem „autorská kniha“ rozumí a uvedla několik autorů, kteří se jí ve své umělecké tvorbě věnují. Všechny tyto informace jsou cenným inspiračním zdrojem pro mou vlastní tvorbu. Autorská kniha je totiž více artefakt mající svou uměleckou hodnotu, než kniha v běžném slova smyslu, jak ji známe. Každý autor má vlastní umělecký rukopis a každá kniha je originálním kusem. Stejně tak já jsem vytvořila devět malých, osobitých knížek. Jedna za každý z kostelů skupiny.

Za jádro mé bakalářské práce pokládám grafický záznam – volný soubor, jenž je náplní praktické části. Tvoří ho soubor linorytů, zobrazující detaily staveb a devět malých knih, které jsem již zmínila výše. Při tvorbě grafického souboru jsem používala jako podklad své vlastní fotografie, které jsem dále stylizovala až do výsledné lineární podoby. Pokusila jsem se zobrazit určité části architektury způsobem, kdy není na první pohled patrné, co je zachyceno. Stylizovala jsem zcela běžné části architektury, a i proto nejsou samostatné grafiky nijak abstraktní. Naopak jiný grafický záznam se nachází v autorských knihách, které jsou věnované všem kostelům, a je zde zobrazena jejich celková architektura. Tvorba

praktické části si vyžádala mnoho času stráveným nad prvotními skicami, přes rytí tiskových desek až po samotnou vazbu jednotlivých knih.

Závěrem bych tedy chtěla říct, že práce na grafickém záznamu barokní architektury pro mě byla v mnohém přínosná. Zjistila jsem mnoho informací o místě mého bydliště i o podstatě barokní architektury. Vytvořila jsem technikou linorytu grafický soubor, který působí jako celek, ale také každý jednotlivý list může být sám za sebe. Pokusila jsem se také vyobrazit Broumovskou skupinu kostelů způsobem, jakým ještě nikdo přede mnou. Informace, které se této práci týkají přímo, nebo okrajově jsem seskupila a snažila se je podat jasně a srozumitelně. Práce na praktické části je zdokumentována na fotografiích, které jsou součástí textu. Díky tomu práce tvoří celistvý celek, v němž spolu jednotlivé části úzce souvisejí.

Seznam Použité literatury

BAUER, Alois. *Grafika*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1999. 247 s. Knížka pro každého. ISBN 80-85839-34-2.

BAUER, Horst a KAVÁLEK, Miloš, ed. *Fotograf: Horst Bauer: jak jsem vnímal svět: výběr z autorova díla k nedožitému výročí 70. let = my perception of world: selection of author's work memorial for the occasion of his 70th birthday = wie ich die Welt wahrnahm: Auswahl aus dem Oeuvre des Autors zu seinem 70. Geburtstag*. [Broumov]: Podnikatelský klub Broumovska, 2009. 144 s. ISBN 978-80-254-5687-3.

BERGMANN, Petr, JEŘÁBKOVÁ, Jana a BURIAN, Martin. *Broumovsko: interpretace kulturního a historického dědictví na Broumovsku*. 1. vyd. Broumov: Tuž se, Broumovsko!, 2003. 151 s. ISBN 80-239-4043-0.

Broumovská skupina kostelů Kryštofa a Kiliána Ignáce Dientzenhofera: stručný průvodce. Brno: Collegium pro arte antiqua, 2000. 28 s. ISBN 80-239-4365-0.

HORYNA, Mojmír a KUČERA, Jaroslav. *Dientzenhoferové*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 1998. 161 s. ISBN 80-85770-68-7.

HORYNA, Mojmír. *Kryštof Dientzenhofer (1655-1722): k 350. výročí narození génia českého baroka = Christoph Dientzenhofer (1655-1722): zum 350. Geburtstag des genialen böhmischen Barockbaumeisters*. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, 2005. 131 s. ISBN 80-86234-69-X.

KREJČA, Aleš. *Grafické techniky*. Vyd. 3. V Praze: Aventinum, 1995, ©1990. 205 s. Umělcova dílna. ISBN 80-85277-48-4.

MALÝ, Zbyněk. *Grafické techniky pro každého*. Vyd. 1. Brno: CP Books, 2005. 62 s. Tradiční řemesla. ISBN 80-251-0296-3.

PROKOP, Bohumír a KOTALÍK, Jiří T. *Broumovská skupina kostelů: průvodce školou českého baroka v kraji pískovcových skal = [Broumov group of churches: guide to Czech baroque in the landscape of sandstone rocks = Die Kirchengruppe von Broumov: der*

Begleiter durch die Schule des tschechischen Barocks im Land der Steinfelsen]. Verněřovice: Modrý anděl, 2007. 37, [32] s. ISBN 978-80-254-6311-6.

RENOTIÈRE, Gina, ed. *Fenomén Ateliér papír a kniha: autorské knihy a objekty studentů J.H. Kocmana = The phenomenon of the Paper and Book Atelier: artists' books and objects by J.H. Kocman's students*. Překlad Matthew Sweney a Bob Hýsek. 1. vydání. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, [2016], ©2016. 153 stran. ISBN 978-80-88103-18-9.

SOBOTA, Jan, NETUŠIL, Lubomír, ed. a SOBOTOVÁ, Jarmila Jelena. *Knih jako objekt. Jan a Jarmila Sobotovi*. Pardubice: Státní okresní archiv Pardubice, 2000. 23 s. ISBN 80-902581-5-8.

VILÍMKOVÁ, Milada. *Stavitelé paláců a chrámů: Kryštof a Kilián Ignác Dientzenhoferové*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 1986. 254 s., 40 s. obr. příl.

Seznam internetových zdrojů

Artlist – databáze současného umění: Jiří Hynek Kocman. Artlist - databáze současného umění: Artlist – Umělci [online]. Dostupné z: <http://www.artlist.cz/jiri-hynek-kocman-108641/>

Evropská autorská kniha/Artist's book on tour – CZECHDESIGN. *O českém designu víme vše* – CZECHDESIGN [online]. Copyright © CZECHDESIGN 2017 [cit. 25. 03. 2018]. Dostupné z: <http://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/evropska-autorska-knihaartists-books-on-tour>

Internetová jazyková příručka. *Internetová jazyková příručka* [online]. Copyright © [cit. 03. 04. 2018]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=%C5%A1to%C4%8Dek>

J. & J. Book Arts Studio. *J. & J. Book Arts Studio* [online]. Copyright © 2016 [cit. 22.04.2018]. Dostupné z: http://www.jsobota.cz/index.php?id_document=802304423

JOSEF VÁCHAL (1884-1969)[online]. Dostupné z: <http://www.vachal.cz/ukazky/orbis/berni.jpg>

Knih jako umělecké dílo – ČT24 – Česká televize. Česká televize [online]. Copyright © [cit. 25. 03. 2018]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1179826-kniha-jako-umelecke-dilo>

Kruchta. *Www. hrady. cz* [online]. internetová stránka: Jiří Čížek, 2016 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: http://www.hrady.cz/index.php?p=main_slovnicek&sub=255&start=240

Kveta Pacovska. *An Illustrator from Prague / .A splash of the unusual through textiles, photography and illustration.* [online]. Dostupné z: <https://fishinkblog.com/2013/05/01/kveta-pacovska-an-illustrator-from-prague/>

Paměť národa – Květa Pacovská (1928) – Životopis. *Memory od Nations* [online]. Dostupné z: http://www.pametnaroda.cz/witness/index/id/5412?locale=cs_CZ

Plakáty – Obchod terryho ponožky – filmové plakáty, knihy/časopisy, filmy, *knihy/časopisy, filmy, hudba, oblečení* [online]. Dostupné z: <http://www.terryhoponozky.cz/plakaty/parametr-1-autori/5396-pacovska-kveta>

Techniky tisku / Nakladatelství Teapot. *Nakladatelství Teapot* [online]. Dostupné z: <http://www.tpot.cz/technique.html>

Seznam obrázků

Obrázek 1: kostel sv. Jiří a sv. Martina

Zdroj: vlastní

Obrázek 2: Kostel sv. Michaela; půdorys kostela

Zdroj: vlastní

Obrázek 3: Kostel sv. Jakuba Většího; půdorys kostela

Zdroj: vlastní

Obrázek 4: kostel sv. Barbory; půdorys kostela

Zdroj: vlastní

Obrázek 5: kostel Všech svatých; půdorys kostela

Zdroj: vlastní

Obrázek 6: kostel sv. Prokopa

Zdroj: vlastní

Obrázek 7: kotel sv. Anny; půdorys kostela

Zdroj: vlastní

Obrázek 8: Kostel sv. Markéty; půdorys kostela

Zdroj: vlastní

Obrázek 9: kostel sv. Máří Magdalény; půdorys kostela

Zdroj: vlastní

Obrázek 10: Chrám sv. Mikuláše na Malé Straně v Praze

Zdroj: <http://www.praguecityline.cz/prazske-pamatky/chram-sv-mikulase-na-male-strane>

Obrázek 11: Josef Váchal; Orbis Pictus

Zdroj: <http://www.vachal.cz/ukazky/orbis/berni.jpg>

Obrázek 12: ukázka knihy Květy Pacovské **Zdroj:** <https://fishinkblog.com/2013/05/01/kveta-pacovska-an-illustrator-from-prague/>

Obrázek 13: Obrázek 13: Kniha *Moje Abeceda* by *Josef lada*; J. a J. Sobotovi

Zdroj: http://www.jsobota.cz/index.php?id_document=802304423

Obrázek 14: Kniha *From Tea to Blue Book*, J. H. Kocman

Zdroj: <http://www.artlist.cz/dila/112049/>

Obrázek 15: Pohled na kostel v Šonově, Jan Záliš

Zdroj: <http://www.janzalis.com/cs>

Obrázek 16, 17: ukázky fotografií, jako podklad pro stylizaci

Zdroj: vlastní

Obrázek 18, 19: Kresebné návrhy stylizací

Zdroj: vlastní

Obrázek 20, 21: ukázka procesu stylizace

Zdroj: vlastní

Obrázek 22, 23, 24: návrhy jednotlivých stylizací 1

Zdroj: vlastní

Obrázek 25, 26: návrhy jednotlivých stylizací 2

Zdroj: vlastní

Obrázek 27, 28: ukázka procesu tvorby; vyrytá tisková deska; reálný tisk

Zdroj: vlastní

Obrázek 29, 30: reálné tisky linorytových desek

Zdroj: vlastní

Obrázek 31, 32: slepotisky

Zdroj: vlastní

Obrázek 33, 34: prvotní a reálná maketa autorské knihy

Zdroj: vlastní

Obrázek 35, 36: zkouška tisku půdorysu na přední stranu; reálné desky knihy

Zdroj: vlastní

Obrázek 37: Ukázka stránky z autorské knihy

Zdroj: vlastní

Obrázek 38: ukázka stránky z autorské knihy; fotografie kostela

Zdroj: vlastní